

**SUNSHINE SECONDARY SCHOOL MOCK 2019
KISWAHILI PAPER 3**

SEHEMU YA A: FASIHI SIMULIZI

SWALI LA LAZIMA

1. (a) Eleza sifa nne za kintindo zinazopatikana katika methali za Kiswahili. (alama 8)
- (b) Eleza mbinu tatu ambazo hutumiwa kuzua misimu. (alama 6)
- (c) Ni jukumu la jamii kudumisha fasihi simulizi. Dhihirisha. (alama 6)

SEHEMU YA B: HADITHI FUPI

DAMU NYEUSI

Jibu swali la 2 au 3

- 2 Diwani ya Damu Nyeusi imesheheni jamii ya watu dhulumati. Jadili ukirejelea hadithi za:
  - (a) Maskini, Babu Yangu.
  - (b) Mwana wa Darubini. (alama 20)

NDOA YA SAMANI

3. “Chambilecho Waswahili atafutaye hachoki, na akichoka keshapata.”
  - (a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
  - (b) Fafanua mtazamo wake Abu kuhusu maisha. (alama 16)

SEHEMU YA C; RIWAYA

KIDAGAA KIMEMWOZEA - Ken Walibora

Jibu swali la 4 au 5

4. “.....Moyo ulimpapa na kijasho chembamba kumtekenya juu ya mwanzi wa pua. Akahisi uchungu wa pua. Akahisi uchungu wa mwiba wa kujidunga....”
  - (a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
  - (b) Tambua mbinu mbili za lugha zinazojitokeza katika dondoo hili. (alama 2)

- (c) Eleza umuhimu wa mrejelewa. (alama 4)
- (d) Ustawi wa nchi yoyote hutegemea vijana wake. Jadili ukiirejelea KIDAGAA KIMEMWOZEA. (alama 10)
5. (a) Thibitisha jinsi mwandishi wa Riwaya ya Kidagaa Kimemwozea alivyofanikisha maudhui ya uwajibikaji. (alama 10)
- (b) Jadili mbinu ya sadfa katika Kidagaa Kimemwozea. (alama 10)

SEHEMU YA D; TAMTHILIA

Jibu swali la 6 au 7

6. “Huu ni ukoloni mamboleo”
- (a) Eleza muktadha wa dondoo (alama 4)
- (b) Fafanua umuhimu wa msemewa katika tamthilia hii (alama 8)
- (c) Eleza kwa tafsili namna ukoloni mamboleo unavyojitokeza katika tamthilia (alama 8)
7. Jadili matumizi ya mbinu zifuatazo; (alama 20)
- (i) kinaya
- (ii) methali
- (iii) majazi
- (iv) Uzungumzi nafsia

SEHEMU YA E; USHAIRI

Jibu swali la 8 au 9

Soma shairi hili kisha ujibu maswali.

8. Wenye vyao Watubana

1. Wenye vyao watubana, twaumia maskini,
La kufanyiza hatuna, hali zetu taabani,
Kwa sasa kilo ya dona, bei mia ishirini,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.
2. Washindana matajiri, kwa bei siyo utani,
Na pigo kwa mafakiri, tunao hali ya chini,

Wazeni kutafakari, wanyonge tu madhilani,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.

3. Limekuwa kubwa zogo, hakwendeki madukani,
Fungu moja la muhogo, sasa shilingi miteni,
Huo mkubwa mzingo, waelemea vichwani,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.
4. Si hichi wala si kile, hakuna cha afueni,
Bei imekuwa ndwele, wenye macho lioneni,
Ukiutaka mchele, pesa jaza mfukoni,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.
5. Waliko hao samaki, huko ndiko uchawini,
Wachuuzi hawacheki, zimewatoka huzuni,
Vibuwa havishikiki, kimoja kwa hamsini,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.
6. Maisha yetu viumbe, yamekuwa hilakini,
Wenye vyao kila pembe, wametukaa shingoni,
Nyama ya mbuzi na ng'ombe, sasa hali maskini,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.
7. Maji yamezidi unga, kwa lodi wa darajani,
Kajitolea muhanga, kwa bei hawezekani,
Mvao wake wa kanga, ni shilingi elifeni,
Wakubwa tuteteeni, wenye vyao watubana.

Maswali

- (a) Fafanua toni ya shairi hili. (alama 2)
- (b) Jadili dhamira ya nafsi neni. (alama 2)
- (c) Andika ubeti wa sita kwa lugha nathari. (alama 4)
- (d) Fafanua kwa kutoa mfano, mbinu moja aliyotumia mshairi kutosheleza mahitaji ya kiarudhi katika shairi hili. (alama 2)
- (e) Taja na ueleze bahari mbili za shairi hili ukizingatia: (alama 4)
  - (i) Ubeti
  - (ii) Vina
- (f) Ujumbe unaowasilishwa katika shairi hili una hadhira lengwa tatu. Zitaje na utoe mifano. (alama 6)

au

9. MKWARUZANO WA NDIMI

Huyo! Mshike huyo !
Hakuna bunduki wala kifani
Bomu na risasi hata hawazijui
Lakini mno wanashambuliana
Kwa ndimi zilizonolewa kwa makali
Vipande vya matusi silaha zao.

Yu imara mmoja wao
Akirusha kombora la neno zito!
Limtingishe adui wake
Na kumgusa hisia kwa pigo kuu
Pigo linalochoma moyoni kama kichomi
Kuchipuza joto la hasira na kisasi
Katika mapigano yaso na kikomo

Filimbi ya suluhu inapulizwa kuwaamua!
Nani anayekubali suluhu?
Roho zinakataa katakata
Huku ukaidi ukinyemelea na kutawala kote
Mapandikizi ya watu yakipigana
Vita shadidi visivyo ukomo
Vita vya ndimi!

Magharibi sasa
Jua linapungia mkono machweo
Nalo giza likinyemelea kwa kiburina
Kasi
Sisikii tena sauti za misonyo
Mate yawatesi yamekauka
Makanwa yao yamelemewa na uchovu
Sasa wameshikana mikono
Ishara ya suluhu.

Maswali

- (a) Hili ni shairi la aina gani? (alama 1)
- (b) Eleza dhamira ya mshairi. (alama 2)
- (c) Eleza kanuni za utunzi alizotumia mshairi. (alama 4)

- (d) Taja mbinu zozote tatu za kifasihi alizotumia mshairi. (alama 3)
- (e) Jadili toni ya mshairi katika beti tatu za awali. (alama 2)
- (f) Tambua matumizi ya mistari mishata na utoe mifano miwili. (alama 3)
- (g) Andika mishororo ya kwanza mitatu katika ubeti wa 4 kwa lugha ya nathari. (alama 3)
- (h) Toa maana ya msamiati huu. (alama 2)
- (i) Komboka
  - (ii) Misonyo